

รายวิชา ทักษะศิลป์

รหัสวิชา ศ23101

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

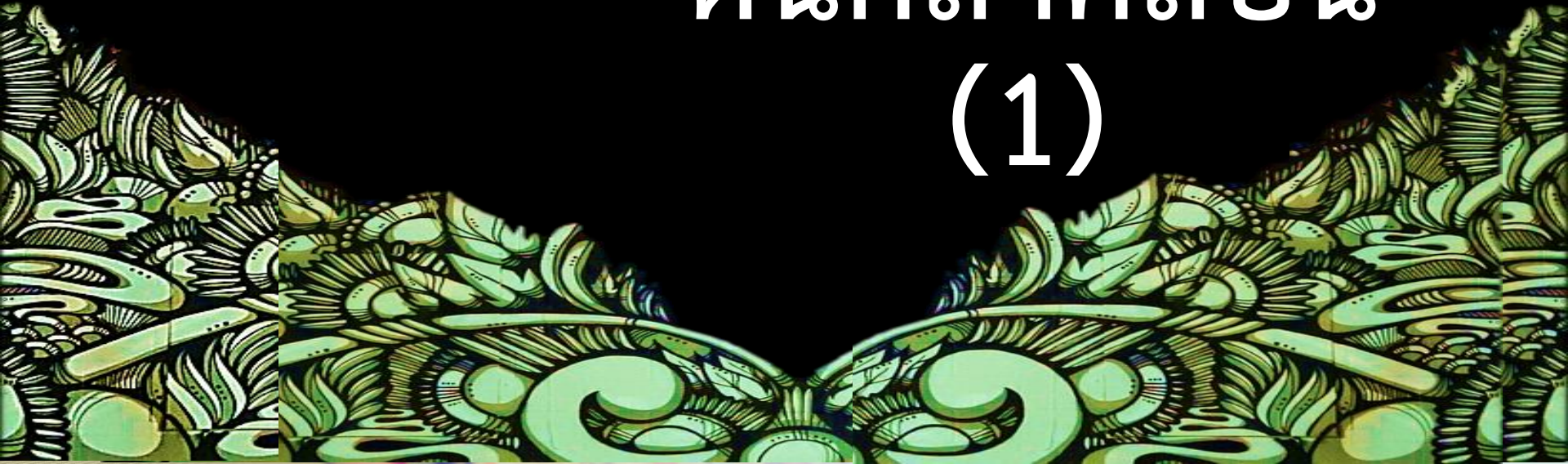
ผู้สอน

ครูปรียาพร หมีนหาญ

เรื่อง

นิทรรศการ
“ต้นกล้าศิลปิน”
(1)

นิทรรศการ “ต้นกล้าศิลปิน” (1)

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนสามารถประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะได้
2. นักเรียนสามารถจัดกลุ่มงานทัศนศิลป์เพื่อสะท้อนพัฒนาการและความก้าวหน้าของตนเองด้วยนิทรรศการ “ตนกลาศิลป์น”

ผลงานของเด็กหญิงวันวิสาข์ ปานเปลี่ยน

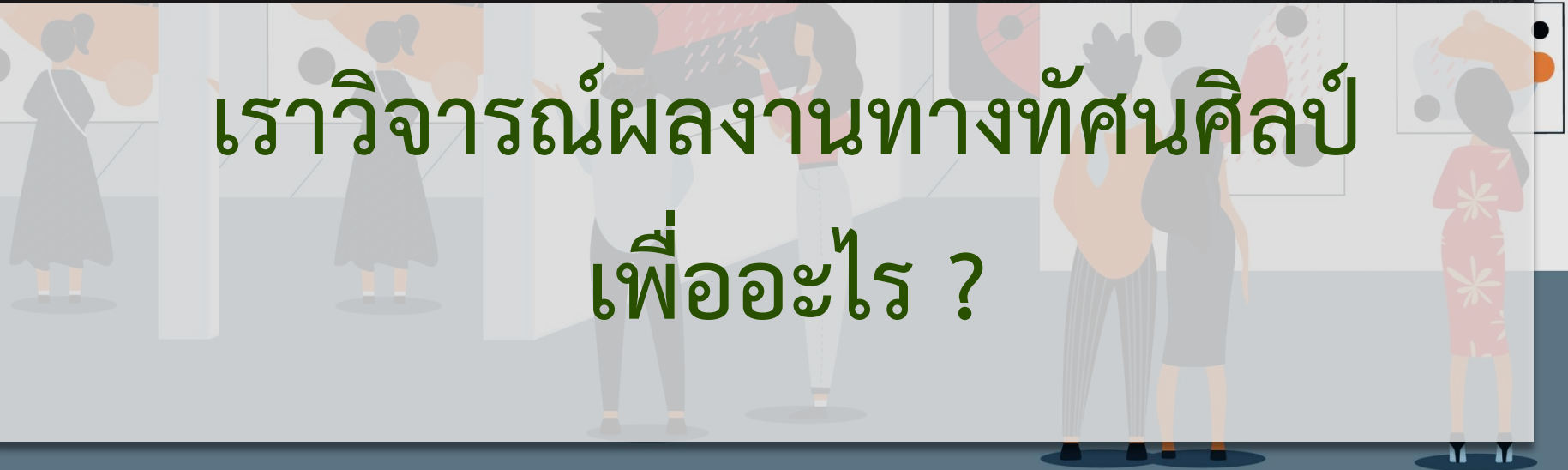

ผลงานของเด็กหญิงสิริวรรณ หล่อนิล

คำถามชวนคิด

เราวิจารณ์ผลงานทางทัศนศิลป์
เพื่ออะไร ?

An illustration of an art gallery. In the foreground, two women are looking at a large, vibrant abstract painting on a wall. The painting features concentric circles and swirling bands of red, yellow, and blue. To the left, another person is partially visible, looking at a red wall. The background shows more gallery space with blue walls and a white ceiling with hanging lights.

การประเมินและวิจารณ์ งานทัศนศิลป์

การประเมินและวิจารณ์งานทัศนศิลป์

การเรียนรู้วิชาศิลปะ นอกจากนักเรียนจะต้องเรียนรู้งานด้านจิตรศิลป์และประยุกตศิลป์ได้เป็นอย่างดีแล้ว นักเรียนต้องเรียนการวิจารณ์ศิลป์ด้วย เพราะถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญเป็นอย่างมาก เพื่อเข้าใจปัญหาต่าง ๆ ได้ดี รู้จักยกย่องให้เกียรติต่อผู้อื่นและรู้จักปรับปรุงตนเองให้เหมาะสมในทางที่ถูกต้องดีงาม จะได้ประสบความสำเร็จในชีวิตอย่างดียิ่ง

การวิจารณ์งานศิลปะ

หมายถึง การแสดงความคิดเห็นต่อผลงานศิลปะ
ในรูปแบบต่าง ๆ เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน
อย่างมีหลักการ มีข้อมูลและขอเสนอแนะปรับปรุงโดยสุจริตใจ
ทั้งนี้ เพื่อยกระดับมาตรฐานของผลงานและเจ้าของผลงาน
นั้น ๆ ในทุก ๆ ด้าน

คุณสมบัติของนักวิจารณ์

1. ควรมีความรู้เกี่ยวกับศิลปะทั้งศิลปะประจำชาติและศิลปะสากล
2. ควรมีความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะ
3. ควรมีความรู้เกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ ช่วยให้รู้แง่มุมของความงาม
4. ต้องมีวิสัยทัศน์กว้างขวาง และไม่คล้อยตามคนอื่น
5. กล้าที่จะแสดงออกทั้งที่เป็นไปตามหลักวิชาการและตามความรู้สึก และประสบการณ์

ทฤษฎีการสร้างงานศิลปะ

จัดเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1. นิยมการเลียนแบบ เป็นการเห็นความงามในธรรมชาติ แล้วเลียนแบบไว้ให้เหมือนทั้งรูปร่าง รูปทรง สี สัน ฯลฯ
2. นิยมร่างรูปทรงที่สวยงาม เป็นการสร้างสรรค์รูปทรงใหม่ ให้สวยงามด้วยทัศนธาตุ (เส้น รูปร่าง รูปทรง สี น้ำหนัก พื้นผิว บริเวณว่าง) และเทคนิควิธีการต่าง ๆ

ทฤษฎีการสร้างงานศิลปะ

3. นิยมแสดงอารมณ์ เป็นการสร้างงานให้ดูมีความรู้สึกต่าง ๆ ทั้งที่เป็นอารมณ์ อันเนื่องมาจากเรื่องราวและอารมณ์ของศิลปิน ที่ถ่ายทอดลงไปในงาน

4. นิยมแสดงจินตนาการ เป็นงานที่แสดงภาพจินตนาการ แสดงความคิดฝันที่แตกต่างไปจากธรรมชาติและสิ่งที่พบเห็น อยู่เป็นประจำ

แนวทางการวิเคราะห์และประเมิน คุณค่าของงานศิลปะ

การวิเคราะห์และการประเมินคุณค่าของงานศิลปะ
โดยทั่วไปจะพิจารณาจาก 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความงาม เป็นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่า
ในด้านทักษะฝีมือ การใช้ทัศนธาตุทางศิลปะ และการจัด
องค์ประกอบศิลป์ว่าผลงานชิ้นนี้แสดงออกทางความงาม
ของศิลปะได้อย่างเหมาะสมสวยงาม ผู้วิเคราะห์และ
ประเมินคุณค่าจึงต้องศึกษาให้เกิดความรู้ความเข้าใจด้วย
เช่น

ภาพแม่พระมาดอนนา พระเยซู และเซนต์จอห์น (The Madonna and Child with The infant St. John)

เทคนิคสีน้ำมันบนแผ่นไม้

ผลงานของราฟาเอล (Raphael)

แสดงรูปแบบความงามของภาพ โดยใช้รูปคน

เป็นจุดเด่น มีความกว้างขวางของธรรมชาติเป็นฉากหลัง

แสดงความตื้นลึกใกล้ไกลโดยใช้แนวทางของทัศนียวิทยา

และการจัดองค์ประกอบภาพในแนวกรอบสามเหลี่ยม

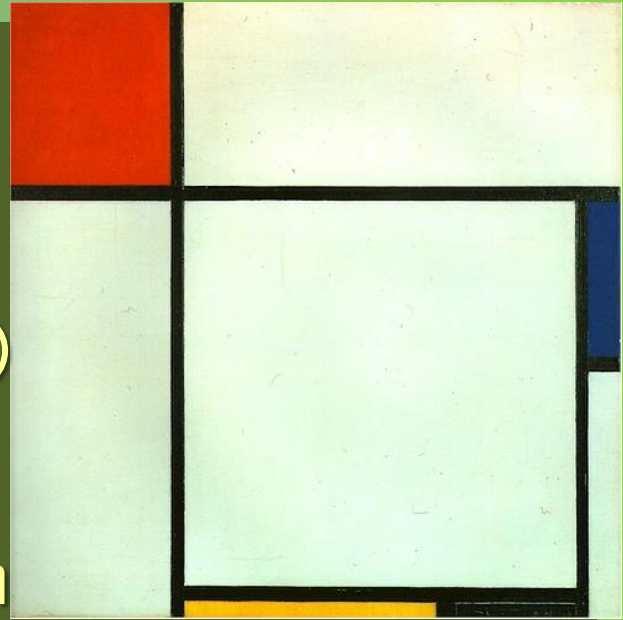
ภาพองค์ประกอบศิลป์ (Composition)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ (พ.ศ. 2472)

ผลงานของ ปีต มอนดรีอัน (Piet Mondrian)

เน้นการออกแบบโดยเส้นที่ตัดกันเป็นมุมฉาก
ระหว่างเส้นนอนกับเส้นตั้ง เกิดเป็นบริเวณว่าง

ให้มีความสัมพันธ์กันภายในกรอบสี่เหลี่ยมด้วยการใช้สีแดง เหลือง
น้ำเงินที่สดใส รวมทั้งสีขาว ดำ และเทา ในแบบนามธรรมที่ใช้เส้น
เรขาคณิตเป็นหลัก

2. ด้านสาระ

เป็นการวิเคราะห์และประเมินคุณค่าของผลงานศิลปะ
แต่ละชิ้นว่ามีลักษณะส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจน
จุดประสงค์ต่าง ๆ ทางจิตวิทยาว่าให้สาระอะไรกับผู้ชมบ้าง
ซึ่งอาจเป็นสาระเกี่ยวกับธรรมชาติ สังคม ศาสนา การเมือง
ปัญญา ความคิด จินตนาการ และความฝัน เช่น

ภาพวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2351
(The Third of May 1808)

ภาพวันที่ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2351 (The Third of May 1808)

ผลงานของฟรันซิสโก โจเซ เด โกยา

(Francisco Jose de Goya) จิตรกรชาวสเปน

แสดงคุณค่าด้านสาระให้เห็นถึงความเจ็บปวด

จากการถูกย่ำยีและเข้ายึดครองประเทศสเปน

ของทหารฝรั่งเศส ในสมัยนโปเลียนที่มีการสังหาร

ประชาชน ผู้แสวงหาอิสรภาพอย่างเลือดเย็น

ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มีคุณธรรมในการปกครองบ้านเมือง

3.ด้านอารมณ์ความรู้สึก

เป็นการคิดวิเคราะห์และประเมินคุณค่าในด้านคุณสมบัติที่สามารถกระตุ้นอารมณ์ความรู้สึกและสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งของวัสดุซึ่งเป็นผลของการใช้เทคนิคแสดงออกถึงความคิดพรั่งความรู้สึกละที่ปรากฏอยู่ในผลงาน เช่น

ภาพทุ่งกาเห नीอทุ่งข้าวสา ลี
(Wheatfield with Crows)

เทคนิคสีน้ำมันบนผ้าใบ

ผลงานของ ฟินเซนต์ ฟาน ก็อก แสดงพลัง
ความรู้สึกของศิลปินแทรกอยู่ในรอยฝีแปรง
ของเส้นสี ซึ่งบ่งบอกถึงความรู้สึกภายใน
ได้อย่างชัดเจน เป็นภาพเขียนชิ้นสุดท้าย
ในชีวิตที่อาภัพและранหดของ ฟินเซนต์
ฟาน ก็อก ซึ่งเขียนภาพนี้ขึ้นก่อนเสียชีวิต

An illustration of an art gallery. In the foreground, three people are seen from behind, looking at a large, vibrant abstract painting on the wall. The painting features concentric circles and swirling bands of red, yellow, and blue. The gallery has blue walls and a light blue floor. To the left, there are red and brown geometric shapes. To the right, there are white circular pendant lights. The text is overlaid in the center of the image.

กระบวนการวิจารณ์งานศิลปะ
ตามหลักการและวิธีการ

1. ขั้นระบุข้อมูลของผลงาน

เป็นข้อมูลรายละเอียดสังเขปเกี่ยวกับประเภท
ของงาน ชื่อผลงาน ชื่อศิลปิน ขนาด วัสดุ เทคนิค
วิธีการ สร้างเมื่อ พ.ศ. ไใด ปัจจุบันติดตั้งอยู่ที่ไหน
รูปแบบการสร้างสรรค์เป็นแบบใด

2. ขั้นตอนการพรรณนาผลงาน

เป็นการบันทึกข้อมูลจากการมองเห็นภาพผลงาน
ในขั้นต้นว่าเป็นภาพอะไร เช่น ภาพคน ภาพสัตว์
ภาพทิวทัศน์ ภาพหุ่นนิ่ง เป็นต้น มีเทคนิคในการ
สร้างสรรค์แบบใด

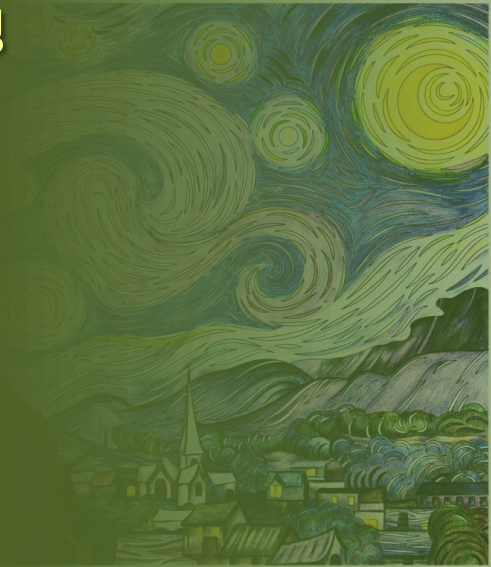
3. ชั้นวิเคราะห์

เป็นการดูลักษณะภาพรวมของผลงาน
ว่าจัดอยู่ในประเภทใด พิจารณารูปแบบ
การถ่ายทอดเป็นแบบใด จำแนกทัศนธาตุ
และองค์ประกอบศิลป์ออกจากภาพรวม
เป็นส่วนย่อยให้เห็นว่ามีหลักการจัดภาพ
ที่กลมกลืนหรือขัดแย้งอย่างไร

4. ชั้นตีความ

เป็นการค้นหาความหมายของผลงาน
ว่า ศิลปินหรือผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อ
ให้ผู้ชมผลงานได้รับรู้เกี่ยวกับอะไร เช่น
สภาพปัญหาในชุมชน สังคม และ
ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

5. ขั้นประเมินผล

เป็นการประเมินคุณค่าของผลงานศิลปะชิ้นนั้น
จากการพิจารณาทุกข้อในเบื้องต้น สรุปให้เห็นข้อดี
และข้อด้อยในด้านเนื้อหาและเรื่องราว หลักทัศนธาตุ
และหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์ ทักษะ ฝีมือ และ
การถ่ายทอดความงาม เพื่อการพัฒนาหรือตัดสิน
ผลงานชิ้นนั้น

ตัวอย่างการวิจารณ์งานศิลปะ

1. ขั้นระบุข้อมูลของผลงาน

ประเภทงาน : จิตรกรรม

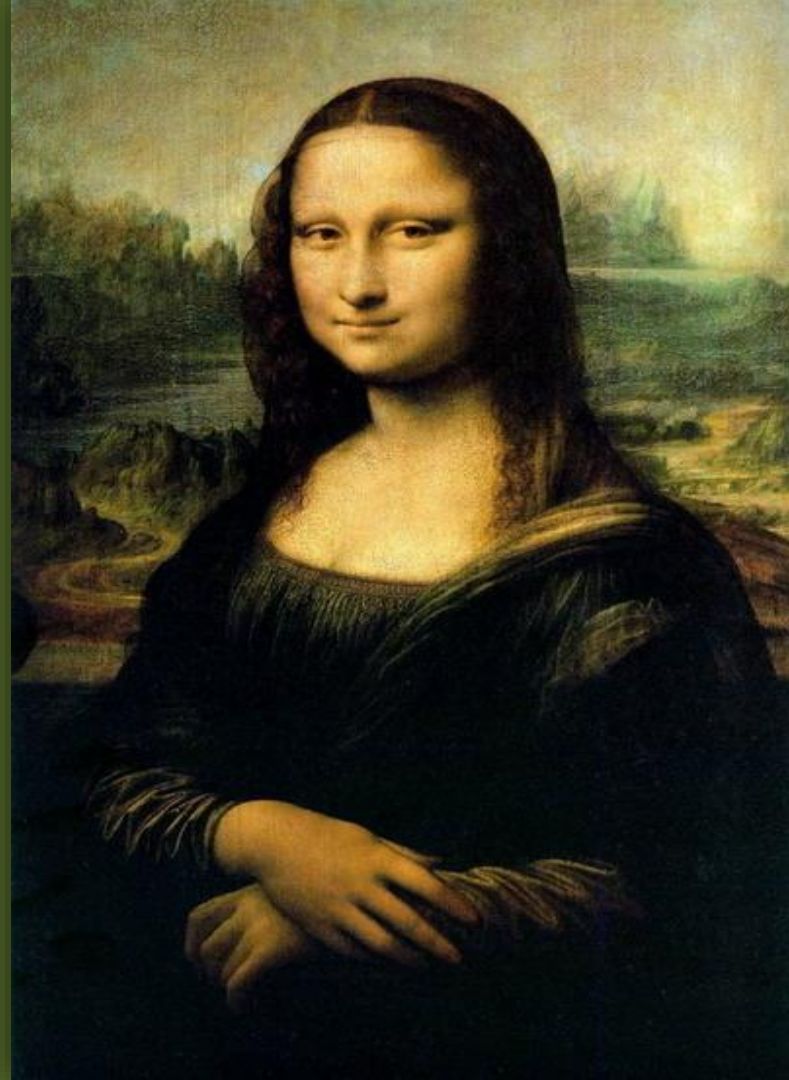
ชื่อผลงาน : โมนาลิซา (Mona Lisa)

ชื่อศิลปิน : เลโอนาร์โด ดา วินชี

ศิลปินชาวอิตาลี

ขนาดผลงาน : 77 x 53 ซม.

เทคนิค วัสดุ : สีน้ำมันบนแผ่นไม้

ผลงานสร้างเมื่อปี : พ.ศ. 2046 – 2049

(ค.ศ. 1503 – 1506)

ปัจจุบันอยู่ที่ : พิพิธภัณฑ์ลูฟว์ กรุงปารีส

ประเทศฝรั่งเศส

รูปแบบการสร้างสรรค์ : เป็นงานศิลปะตะวันตก

การถ่ายทอดรูปแบบเหมือนจริงตามลักษณะ

แบบอย่างของศิลปะสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

2. ชั้นพรรณนาในผลงาน

เป็นภาพเขียนครึ่งตัว (Portrait) สุกภาพสตรี
ผมยาวมีผ้าคลุม หัวผมแสกกลาง เลือคลุมด้วย
สีดำเรียบ เห็นใบหน้าเกือบตรง ลำตัวบิดเบี้ยว
เล็กน้อย มือขวาวางคว่ำสัมผัสข้อมือซ้ายที่วางราบ
อยู่บนที่วางแขนของเก้าอี้ เบื้องหลังเป็นภาพของ
ทิวทัศน์สงบเงียบ บรรยากาศเร้นลับ ชวนฝัน

3. ชั้นวิเคราะห์

เป็นงานจิตรกรรมที่มีคุณค่าในการแสดงออก
ทั้งในด้านความงาม ด้านสาระ และด้านอารมณ์
ความรู้สึก

ด้านความงาม เป็นภาพที่สร้างสรรค์โดยยืดยัตถุ
การเลียนแบบตามธรรมชาติ คือ การเลียนแบบ
ความงามตั้งแต่รูปร่าง รูปทรง สี สัน และน้ำหนักแสงเงา

ด้านสาระ เป็นภาพที่แสดงให้เห็นวัฒนธรรม
การแต่งกายของคนชั้นสูงในสมัยนั้น
ทั้งด้านเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม และความนิยม
ในการไว้ผมยาวหวีแสกกลางตามสมัยนิยม
ในแฟชั่นของอิตาลีช่วงสมัยนั้น

ด้านอารมณ์ความรู้สึก เป็นภาพที่แสดงออก
ให้เห็นถึงอารมณ์ความรู้สึกภายในของโมนาลิซา
ที่แฝงอยู่ในท่าทาง และสะท้อนให้เห็นได้จาก
นัยน์ตาและรอยยิ้มปริศนา รวมทั้งความรู้สึก
ที่รับรู้ได้จากบรรยากาศในม่านหมอกของฉากหลัง

4. การวิเคราะห์ทัศนธาตุ

เส้น แสดงการใช้เส้นโค้งและเส้นลักษณะอื่น ๆ
ได้สัมพันธ์กลมกลืนกัน ทั้งในส่วนของใบหน้า
เส้นผม ผ้าคลุม รอยยับของผ้า นิ้วมือ แนวเส้น
ของทางเดิน และสายน้ำลำธารของฉากหลัง
รูปร่าง รูปทรง แสดงรูปร่าง รูปทรง ลักษณะ
ธรรมชาติของคน และทิวทัศน์ได้อย่างสวยงาม

5. ขั้นตีความ

เป็นงานจิตรกรรมภาพเหมือน ที่มีชื่อเสียงมาก
เป็นภาพของหญิงสาวในท่านั่ง แต่งกายตามสมัยนิยม
ในแฟชั่นแบบอิตาลี แสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึก
บนใบหน้า โดยเฉพาะแววตาและรอยยิ้มที่เป็นปริศนา
ไม่สามารถจะบอกได้ว่าเธอกำลังยิ้ม หัวเราะหรือร้องไห้
ผู้ที่ได้ชมภาพนี้จะเกิดจินตนาการในการสร้างความรู้สึก
หรืออารมณ์เข้าไปในภาพด้วย

6. ชั้นประเมินผล

หลักทัศนธาตุและหลักการจัดองค์ประกอบศิลป์
ศิลปินนำหลักทัศนธาตุและการจัดองค์ประกอบศิลป์
มาใช้ให้เกิดความสัมพันธ์กันทั้งในส่วนประธานและ
ส่วนรองของภาพ ทำให้ผลงานมีเอกภาพ ดุลยภาพ
จุดเด่น ความกลมกลืนและความขัดแย้งได้งดงาม
ตามกรรมวิธีการจัดองค์ประกอบศิลป์แบบศิลปะ
สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยาการ

แบบฝึกหัดสร้างสรรค์

ใบงานที่ 3.2

ให้นักเรียนเลือกผลงานจากเพื่อนในกลุ่ม 1 ภาพ
และให้แต่ละกลุ่มช่วยกันเขียนประเมินและวิจารณ์
งานทัศนศิลป์โดยใช้ทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะ

ตัวอย่างใบงานที่ 3.2

1. ขั้นระบุข้อมูลของผลงาน
2. ขั้นพรรณนาในผลงาน
3. ขั้นวิเคราะห์
4. การวิเคราะห์ทัศนธาตุ
5. ขั้นตีความ
6. ขั้นประเมินผล

ภาพผลงาน

จากคำคมสู่คำสอน

“ความพิการที่แท้จริงอย่างเดียวในชีวิต
ก็คือ การมีทัศนคติที่เลวร้าย ”

- สก็อตต์ แฮมิลตัน -

นักกีฬาสเก็ตลีลาชื่อดังชาวอเมริกัน